

menem anglosaxona. Val a dir, que si hi ha alguns elements efectivament difosos i compartits en un àmbit universal, no ha estat per cap síntesi generalitzadora, sinó per la projecció de formes específiques, en el seu origen, d'un àmbit cultural ben particular.

Això, però, no és estrictament una novetat absoluta: els escassos fenòmens que en la història s'han, fins a un cert punt, que no del tot, «universalitzat» (el cristianisme, l'Islam, l'escriptura alfabètica), han tingut sempre origen en un àmbit cultural particular. Una altra qüestió, i no menor, és saber quin és o ha estat el motor d'aquests processos d'universalització, però no és ara el cas d'entrar a parlar de la potència difusora de l'economia o de la força militar.

En qualsevol cas, el fet que volia constatar, d'entrada, és que ens trobem, a escala mundial, en una situació sense precedents i aparentment paradoxal: mai com ara no hi havia hagut tants elements de difusió universal, i progressivament compartits per més i més gent fins els últims racons del planeta (formes d'organització política, ideologies i creences, hàbits de consum, modes, músiques i pel·lícules, etc., a més de la difusió immediata de la informació: un premi Nobel, una desgràcia singular o un partit de futbol, són immediatament «compartits» per milers de milions de persones). I mai com ara no havia estat universalment difosa la consciència de particularitat, en tant que definida per mapes i fronteres: a escala mundial, la procedència dels premis Nobel, les catàstrofes naturals o els esdeveniments esportius *tenen lloc* primordialment en un àmbit-estat: els escriptors i els químics, les inundacions i els atletes, són adscrits sense excepció a un àmbit «nacional» determinat. I sense aquesta adscripció, quedarien, en la consciència i la percepció del públic mundial (i sovint també en la pròpia) com suspesos en l'aire i sense arribar a tocar terra. Tota persona, fet o fenomen que «s'universalitza» és percebut indefectiblement com a procedent de, o adscrit a, un *locus* particular. I aquest lloc privilegiat, identificador més que cap altre, està definit per les fronteres de l'estat sobirà. Diguem que, en perspectiva universal, és ben difícil, per posar uns exemples innocents, per un pianista eslovè (*no* iugoslau), un atleta bielorús (*no* soviètic), o un científic català (*no* espanyol), i això sense eixir d'Europa, on se suposa que estan més clares les identitats nacionals diferents de les estatals.

De Sibèria a Sud-àfrica i de l'Índia a Canadà.

I aquesta és una part de l'estat de la qüestió (la qüestió de l'estat), que convindria no oblidar en cap moment. Quan, per exemple, des de la identitat reconeguda de l'Estat espanyol, els catalans som acusats de «particularisme», és pel simple fet —conscient o no— que la ideologia de l'estat no ac-

cepta més identitat particular, de cara a l'àmbit universal, que la identitat coincident amb el límit del mateix estat: el «particularisme» —negatiu— català consistiria segons això a no voler assumir com a propi el particularisme —positiu— espanyol. Un tema de meditació, i no serà l'únic. □

ELS SOCIALISTES RELLANCEN EL NACIONALISME ESPANYOL

Som «300 milions»

El nacionalisme català és sovint atacat de província des de postures suposadament universalistes, universalitat que en aquest cas és un subterfugi per tal d'amagar un nacionalisme, espanyol, del qual moltes voltes no són ni conscients.

Antoni Estradé

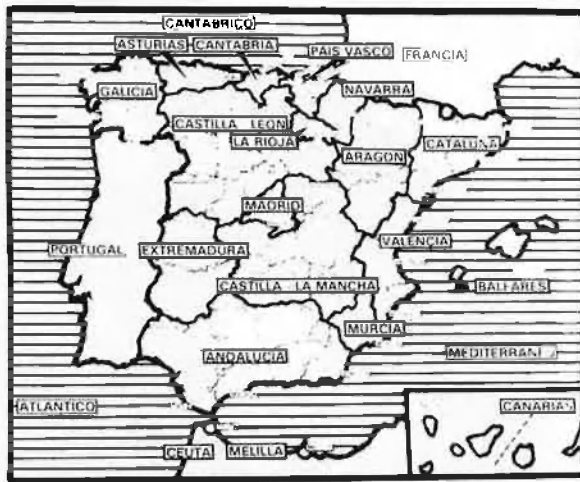
Les crítiques de determinats intel·lectuals metropolitans contra el nacionalisme han coincidit en el temps amb una més gran sensibilitat nacionalista per part del jovent de Catalunya. En els sectors juvenils més inquietos i políticament actius allò que desperta més entusiasmes a hores d'ara són sobretot objectius i moviments que tinguin a veure amb el fet nacional català, i molt especialment amb l'independentisme. Els portaveus de l'antinacionalisme, encaparrats a presentar el nacionalisme com un projecte caduc i antiquat,

s'han vist doncs contestats per la realitat dels fets d'una manera que fa desconfiar bastant de les seves anàlisis.

Malgrat tot, no han defallit en els seus intents i s'hi han tornat dient que l'obsessió nacionalista serveix per distreure d'altres problemes tant o més importants. Alhora, segons ells, el nacionalisme aboca cap al localisme i el particularisme més estrets, no fent possible sinó una política de campanar. Que això es digui segons on, pot passar, però voler aplicar-ho a la nació catalana, és demostrar una gran ignorància de la història i una percepció molt pobre de la realitat actual.

Tradicionalment el nacionalisme ca-

talà, entès en la seva complexa dimensió de moviment social, polític i cultural, ha estat un dels fenòmens més universalitzadors de l'Espanya moderna, interessat en els esdeveniments i els corrents doctrinals d'arreu del món. L'eclosió de les avantguardes artístiques i l'efervescència de la cultura catalana del primer terç d'aquest segle no s'entenen sense el rerefons del catalanisme i del nacionalisme cultural i lingüístic.

En un altre sentit, la lectura dels bons pamflets de l'època —des de Prat de la Riba fins a Rovira i Virgili, per esmentar només dos noms dels molts que es podrien donar— denoten un contacte i un interès molt grans amb tota mena de fets i d'idees d'abast internacional. Davant d'una Espanya tancada en si mateixa i encara en bona part esclafada sota el pes de l'obscurantisme i el provincianisme, la Catalunya de començaments de segle apareixia com la finestra oberta a Europa i al món. Això era motiu de preocupació a Madrid i motiu d'orgull que animava l'instint d'alliberament nacional a Catalunya.

A hores d'ara aquesta situació ha canviat bastant. El contrast ja no és tan fort com aleshores. Però això no és degut a una certa provincianització del nostre país —com n'hi ha molts que juguen a fer veure— sinó a un procés, en part propagandístic i en part real, de modernització d'Espanya, iniciat de manera espectacular amb el canvi polític i accentuat des que el PSOE es va fer càrrec del govern central. El govern socialista és el primer govern nacionalista espanyol amb cara i ulls, en gairebé mig segle, que compta amb un cert prestigi internacional, i que es veu capaç de llançar una proposta de modernització de l'estat d'ampli abast susceptible de ser defensada per bona part de la intel·lectualitat espanyola. Si examineu amb cura la retòrica i la política pràctica del govern socialista, us trobareu amb un plantejament polític nacionalista clàssic: modernització del país; reorganització territorial; preocupació constant per la llengua, la cultura i la unitat política; reforçament amb continguts més o menys nous dels conceptes de *nación española*, *gobierno de la nación*, etc., així com dels símbols recuperats com l'*himno* o la *bandera de Espanya*; reviscolament de l'*orgullo de ser españoles* amb la *Fiesta Nacional de Espanya* i relançada de la pro-

jecció exterior del nacionalisme amb l'afer de la *hispanidad*, els *trescientos millones* i el *Quinto Centenario del Descubrimiento*... Aquest és, a més, i per primera vegada, un nacionalisme desinhibit. La manca de connexió amb el franquisme i el bagatge generacional que fa de l'actual govern el més jove que es recorda en la història d'Espanya, ajuden a foragitar els vells dimonis del nacionalisme castellano-espanyol més tronat.

La institucionalització i generalització de l'estat de les autonomies —i de la ideologia global que l'acompanya— no ha suposat un element contradictori o subversiu del projecte de reorganització de la nació espanyola, sinó que ha servit per reforçar-lo. Una autonomia àmplia i limitada a les nacions històriques com la catalana, la basca o la gallega, hauria pogut esdevenir un obstacle a l'espanyolització en marxa. En canvi, les disset autonomies, en banalitzar la qüestió de la heterogeneïtat nacional de l'estat, ha actuat objecti-

vament com un dels més fermes suports sobre els quals recolza el neonacionalisme espanyol.

Entendre tot això em sembla essencial. En primer lloc això ens permet comprendre la mena de discurs que escampen segons quins intel·lectuals catalans d'acusació permanent de provincianisme al nacionalisme català. Aquests intel·lectuals sovint ja no tenen vocació catalana, de vertebració d'un projecte nacional català, sinó que han estat seduïts per la competència, pel neoespanyolisme naixent, que a més els ha dotat d'innombrables plataformes d'expressió. Un cert catalanisme vergonyant que malgrat tot mantenen fa que el seu nacionalisme espanyol no sigui prou desacomplexat. Col·locats en aquesta posició difícil, la seva situació de perifèrics per referència al que ells creuen el seu centre —Madrid—, i la vinculació obsessiva que fan del cosmopolitisme i la modernor, els confirmen com a representants perfectes del que és una intel·lectualitat provinciana. Els provincians són ells, doncs. I punt pel que fa a aquest tema.

La reflexió que hem fet també permet aclarir les relacions entre nacionalisme i universalitat que ens plantejàvem a l'inici. No es pot atacar el nacionalisme català de particularista en nom de la universalitat pura i abstracta. A un nacionalisme sempre se l'ataca des d'un altre nacionalisme. Si el nacionalisme català —sense identificar-lo amb cap opció política concreta— no sedueix tant segons quins intel·lectuals és que ara el projecte espanyol els sedueix més que en el passat. Això em sembla irrefutable com a generalització.

La institucionalització de l'estat de les autonomies ha reforçat el projecte de reorganització de la nació espanyola.